

hævet, at det dog turde være hensigtsmæssigt, at man, inden man gik ind paa en Dvangsforanstaltning, overveiede, hvorvidt den virkelig er nødvendig, bortset fra ethvert andet Hensyn.

Naar jeg nu dernæst skal gaae over til at udtale mig om selve det foreliggende Lovforslag, da kan jeg fuldkommen usforbeholdent erklære, at jeg med Hensyn til det Formaal, som derved tilsigtes, nemlig den fuldstændige Afsløsning af det nuværende Fæstevæsen, er fuldkommen enig derv. Det turde være muligt, at jeg kan være kommen til min Overbeviisning om Rigtigheden deraf gjennem en noget anden Betragtningssmaaade end andre ærede Medlemmer. Men jeg har i Ord og Gjerning viist, at det er min oprigtige Mening, at det nuværende Fæstevæsen, saaledes som Forholdene have udviklet sig hos os, og saaledes som den almindelige Opinion derom har udviklet sig, ikke er en Institution, som man kan ønske bibeholdt. I Formaalet, saaledes forstaaet, at der bør stræbes henimod en fuldstændig Afsløsning af det nuværende Fæstevæsen, er jeg altsaa, som sagt, fuldstændig enig. Jeg maa endvidere erkjende, at Forslagsstilleren har viist en redelig og god Villie til at forsøge paa at faae denne Opgave løst paa en heldigere Maade, end man hidtil har forsøgt det paa, og navnlig paaffønner jeg i høi Grad, at Tvangen efter det foreliggende Lovforslag dog tænkes anvendt med et noget mere ligeligt Tryk, om jeg maa bruge dette Udtryk, end tidligere. Hvis jeg ikke feiler, saa har der altid tidligere kun været Tale om at paalægge Godseierne en Tvang til at sælge; men der har ikke været tænkt paa at tvinge i modsat Retning. Jeg maa erkjende, at Lovforslaget, som det nu foreligger, tilsigter at anvende Tryk paa en mere ligelig Maade, saaledes at der trykkes til begge Sider. Et Fortrin ved Lovforslaget, hvorpaa jeg ogsaa sætter Priis, er, at det hævder de bestaaende Contracter; det er i Forslaget udtrykkelig anerkjendt, at det ikke vil have Tvang anvendt imod de bestaaende Contracter. Endvidere har Forslagsstilleren — jeg troer, at det var under Sagens første Behandling i det andet Thing — udtalt, at han har opgivet Paastanden om Fæsternes Medveiendomsret. Han

udtrykte sig saaledes, at han endog saa havde stræbt at tage Alt bort af Lovforslaget, hvad der kunde lugte af denne Paastand. Jeg beklager imidlertid, at jeg ikke med den samme Usforbeholdenhed som i de nysomtalte Retninger kan udtale min Anerkjendelse af Forslaget i denne Retning. Men jeg har rigtignok Fornemmelsen af, at en Lugtesands, der just ikke behøver at være meget skarp eller fiint udviklet, neppe vil undgaae at føle sig lidt ubehagelig berørt af den foreslaaede hurtige Gjennemgang igjennem Statskassen af den Deel af Kjøbesummerne for Fæstegaardene, som Godseierne efter Forslaget ikke skulle have. Derved skulde jeg dog for mit Vedkommende ikke lægge Vægt, naar jeg forresten kunde gaae ind paa Lovforslaget. — Men dette Lovforslag har efter min Opfattelse en Grundfeil, en Feil, der er af en saadan Betydning, at jeg ikke siner Muligheden af at afhjælpe den. Ærede Medlemmer ville let see, hvortil det er, at jeg siger. Det er nemlig til Grundlaget, det retlige Grundlag. Efter min Opfattelse — det er en Selvfølge, at jeg kun kan udtale min Opfattelse, og den kan jo maaffee være feilagtig — maa jeg karakterisere Grundlaget for Lovforslaget som uretligt. Det forekommer mig nemlig at være i Strid med Bestemmelsen i Grundlovens § 82. I det mindste formaaer jeg da ikke at indsee, hvorledes man med Røie kan paastaae, at Almuevellet kræver Fremtvingselsen af Overgang til Selveiendom af den tilbagestaaende, dog forholdsviis mindre betydelige Deel af Fæstegodsjet her i Landet. Na, jeg tilstaaer, at selv en Udvidelse af Formaalet for Lovforslaget, saaledes som den høie Regjering efter den høitagtede Indenrigsministers Udtalelse under Sagens 1ste Behandling i det andet Thing forlangte den, at selv en saadan Udvidelse af Formaalet ikke for mig vilde være tilstræffelig til at reiskerdiggjøre Anvendelsen af Dvangsappropriation i dette Forhold og bringe den i fuld Overensstemmelse med det klare Bud i Grundlovens § 82. Men denne Grundlovsparagraph bestemmer jo derhos, som bekjendt, tillige, at den Erproprierede skal have fuldstændig Erstatning, og jeg har nu ogsaa nogen Tvivl om, at Lovforslaget vil kunne udholde